

**АКТУАЛЬНІ  
ПРОБЛЕМИ  
ПРАКТИЧНОЇ  
ПСИХОЛОГІЇ**

**Збірник наукових праць**

*Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*

16 травня 2025 р., м. Одеса

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE  
STATE INSTITUTION "SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL  
UNIVERSITY NAMED AFTER K.D. USHYNsky"  
MOLDOVA STATE UNIVERSITY  
UNIVERSITY OF THE NATIONAL EDUCATION COMMISSION, KRAKOW  
VILNIUS UNIVERSITY  
JOHNS HOPKINS UNIVERSITY  
ODESA NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY  
KHARKIV NATIONAL PEDAGOGICAL  
UNIVERSITY NAMED AFTER H. S. SKOVORODA  
CLASSICAL PRIVATE UNIVERSITY  
VASYL' STUS DONETSK NATIONAL UNIVERSITY**

**ACTUAL PROBLEMS  
OF PRACTICAL PSYCHOLOGY**

**Collection of scientific works**  
*International Scientific and Practical Internet Conference*

**May 16, 2025**

Odesa – 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ  
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»  
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ  
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ КОМІСІЇ НАРОДНОЇ ОСВІТИ В КРАКОВІ  
ВІЛЬНЮСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
УНІВЕРСИТЕТ ДЖОНСА ГОПКІНСА  
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ  
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ  
КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ  
ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

**Збірник наукових праць**  
*Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*

16 травня 2025 року

Одеса – 2025

UDK 001+159.9 (063)  
ВБК 72+88.4

**СИНДРОМ ДЕФЦИТУ УВАГИ З ГІПЕРАКТИВНІСТЮ:  
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА НАПРЯМКИ КОРЕКЦІЙНОЇ  
РОБОТИ**

|                                                                                                                                   |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Рибчинська А. М. ....                                                                                                             | 361 |
| <b>ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЯВУ АГРЕСІЇ У ПІДЛІТКІВ<br/>НЕФОРМАЛЬНИХ ОБ'ЄДНАНЬ</b>                                                          |     |
| Лазоренко Т. М., Карпич І. А., Слівінський Л. О. ....                                                                             | 363 |
| <b>ЕМОЦІЙНА ЗРІЛІСТЬ ЯК ПРЕДИКТОР СТРЕСОСТІЙКОСТІ<br/>МАТЕРІВ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ</b>                          |     |
| Жежер І.М., Поспелова І.Д. ....                                                                                                   | 365 |
| <b>СІМЕЙНИЙ ВПЛИВ У ДИТИНСТВІ ЯК ЧИННИК ВИНИКНЕННЯ<br/>ПСИХІЧНИХ РОЗЛАДІВ У ДОРОСЛОМУ ВІЦІ</b>                                    |     |
| Томашевська Ю.Б., Бабаян Ю.О. ....                                                                                                | 370 |
| <b>ВПЛИВ НЕСПРИЯТЛИВИХ ЖИТТЄВИХ ПОДІЙ У ДИТИНСТВІ<br/>НА РОЗВИТОК ПСИХІЧНИХ РОЗЛАДІВ У ДОРОСЛОМУ ВІЦІ</b>                         |     |
| Тума С. М., Шевченко Р. П. ....                                                                                                   | 373 |
| <b>ОСОБЛИВОСТІ НЕВЕРБАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ДІТЕЙ З<br/>ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ (ЗПР) ТА ЇЇ ЕВОЛЮЦІЯ</b>                        |     |
| Федоренко Н.В., Венгер Г.С. ....                                                                                                  | 376 |
| <b>STRUCTURE AND METHODOLOGICAL FRAMEWORK OF THE<br/>STUDY OF EMOTIONAL INTELLIGENCE AND PROFESSIONAL SELF-<br/>DETERMINATION</b> |     |
| Sorochynska S. B. ....                                                                                                            | 380 |

*Секція VI.*

***ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ: ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРАКТИКИ ТА  
ДОСВІД УКРАЇНИ***

**ДИЗАДАПТОВАНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ІЗ ПРОЯВАМИ  
ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ В УМОВАХ  
ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ ТА ЇХ РЕАБІЛІТАЦІЯ**

|                                                                                                                                 |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Андрійченко А.Г., Мельничук І.В. ....                                                                                           | 383 |
| <b>РОЗЛАД ДЕФЦИТУ УВАГИ ТА ГІПЕРАКТИВНОСТІ У ДІТЕЙ:<br/>ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ</b>                            |     |
| Білоус Л.М., Мельничук І.В. ....                                                                                                | 386 |
| <b>ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ РЕАДАПТАЦІЇ<br/>ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПІСЛЯ УЧАСТІ В БОЙОВИХ ДІЯХ</b>                         |     |
| Воронецька О. В. , Онищенко О. О. ....                                                                                          | 389 |
| <b>ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ СИНДРОМУ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО<br/>СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ У ДІТЕЙ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ЇХ<br/>НЕЙРОРЕАБІЛІТАЦІЯ</b>  |     |
| Гаврилюк Л. А., Богдан Ж. Б. ....                                                                                               | 391 |
| <b>РОЛЬ ДЕПРЕСИВНО-ТРИВОЖНОГО ДИСТРЕСУ У<br/>ФОРМУВАННІ КЛІНІЧНОЇ КАРТИНИ ПІСЛЯПОЛОГОВОЇ ДЕПРЕСІЇ:<br/>ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ</b> |     |
| Гарбарук Г.Ю., Фрунзе О.В. ....                                                                                                 | 396 |

3. Cooper J. O. Applied behavior analysis / J. O. Cooper, T. E. Heron, W. L. Heward. — 3rd ed. — Boston : Pearson, 2020. — 742 p.
4. Fisher W. W. Empirically supported treatments for individuals with autism spectrum disorders / W. W. Fisher, C. C. Piazza, H. S. Roane // Journal of Applied Behavior Analysis. — 2019. — Vol. 52, No. 4. — P. 889-919.
5. Lovaas O. I. Behavioral treatment and normal educational and intellectual functioning in young autistic children / O. I. Lovaas // Journal of Consulting and Clinical Psychology. — 2018. — Vol. 55, No. 1. — P. 3-9.

## **СИНДРОМ ДЕФІЦИТУ УВАГИ З ГІПЕРАКТИВНІСТЮ: ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА НАПРЯМКИ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ**

**Рибчинська А. М.**

*Державний заклад «Південноукраїнський національний  
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»  
(м. Одеса, Україна)*

**Актуальність.** Синдром дефіциту уваги з гіперактивністю, або СДУГ, є однією з найпоширеніших нейророзвиткових розладів у дітей та підлітків. Це стан, який впливає на здатність дитини зосереджуватися, контролювати імпульсивність та регулювати рівень своєї активності. На жаль, часто цю особливість плутають зі звичайною дитячою неслухняністю або поганим вихованням. Однак СДУГ – це не просто "погана поведінка"; це комплексний стан, що вимагає глибокого розуміння та системного підходу.

Актуальність цієї проблеми зростає з кожним роком. Сучасний світ переповнений інформацією, вимагає від дітей швидкого переключення уваги, посидючості та організованості. Діти зі СДУГ стикаються з труднощами на кожному кроці: у школі, вдома, у спілкуванні з однолітками. Вони можуть демонструвати низьку успішність не через брак здібностей, а через неспроможність утримувати увагу на уроках або організувати свою діяльність [4]. У повсякденному житті такі діти часто здаються неслухняними, імпульсивними, що призводить до непорозумінь з батьками, вчителями та однолітками. Це, своєю чергою, формує низьку самооцінку, тривожність та інші вторинні психологічні проблеми [1].

**Виклад основного матеріалу.** Синдром дефіциту уваги з гіперактивністю характеризується трьома основними групами симптомів: дефіцитом уваги, гіперактивністю та імпульсивністю. Ці симптоми можуть проявлятися по-різному і з різною інтенсивністю у кожної дитини.

Дефіцит уваги проявляється у нездатності дитини тривалий час зосереджуватися на одному завданні. Проблема виникає тоді, коли потрібно зосередитися на монотонних або нецікавих завданнях, наприклад, на уроках у школі чи виконанні домашнього завдання. Такі діти часто відволікаються на сторонні звуки чи рухи, забувають речі, не доводять розпочаті справи до кінця [5].

Гіперактивність – це надмірна рухова активність, яка не відповідає ситуації. Гіперактивні діти постійно перебувають у русі: метушаться, бігають,

крутяться, не можуть сидіти спокійно. Навіть під час сидіння вони можуть гойдатися на стільці, хитати ногами, стукати пальцями.

Імпульсивність проявляється у нездатності дитини контролювати свої реакції та дії. Такі діти часто відповідають, не дослухавши питання до кінця, перебивають інших, діють необдуманно. Вони можуть раптово вибігти на дорогу, взяти чужу річ без дозволу або вдарити іншу дитину у відповідь на найменшу образу. Це призводить до частих конфліктів як з однолітками, так і з дорослими [2].

Корекційна робота з дітьми зі СДУГ є комплексною і вимагає злагодженої взаємодії фахівців, батьків та самої дитини.

Основні напрямки корекційної роботи:

1. Психологічна корекція та розвиток навичок саморегуляції:

- Когнітивно-поведінкова терапія (КПТ). Цей підхід допомагає дитині усвідомити свої патерни поведінки та розвинути стратегії самоконтролю

- Тренування уваги та пам'яті. Спеціальні вправи, ігри та завдання, спрямовані на розвиток концентрації уваги, обсягу уваги, здатності до її переключення та утримання.

- Навчання навичкам соціальної взаємодії. Діти зі СДУГ часто мають труднощі у спілкуванні. Психолог допомагає їм розвивати емпатію, розуміти соціальні сигнали, вчитися вирішувати конфлікти мирним шляхом та адекватно реагувати на критику.

2. Педагогічна корекція та адаптація навчального середовища:

- Структурування навчального процесу. Вчителям рекомендується розбивати великі завдання на менші, більш керовані частини. Важливо давати чіткі та короткі інструкції, використовувати візуальні опори. Надання частих, але коротких перерв також може допомогти дитині підтримувати концентрацію [4].

- Створення сприятливої атмосфери. Мінімізація відволікаючих факторів у класі. Важливо уникати зайвої критики та заохочувати будь-які успіхи дитини, підтримуючи її позитивне ставлення до навчання.

- Індивідуальний підхід. Розробка індивідуальних освітніх планів, які враховують особливості дитини зі СДУГ. Це може включати додатковий час на виконання завдань, використання альтернативних методів оцінювання.

3. Робота з батьками:

- Психосвіта. Батькам необхідно зрозуміти природу СДУГ, його прояви та особливості. Це допомагає зменшити почуття провини, роздратування та підвищити їхню компетентність у вихованні такої дитини [3].

- Навчання батьків ефективним стратегіям виховання. Це включає встановлення чітких правил та меж, використання системи заохочень та наслідків, формування рутини та режиму дня. Батькам також важливо навчитися контролювати власні емоції та зберігати спокій у стресових ситуаціях.

- Підтримка та співпраця. Організація груп підтримки для батьків, де вони можуть обмінюватися досвідом та отримувати психологічну підтримку. Співпраця батьків з психологами, педагогами та лікарями є запорукою успішної корекції.

4. Медикаментозна терапія:

У деяких випадках, особливо при виражених симптомах, може бути рекомендована медикаментозна терапія. Її призначення та контроль здійснює лікар-невролог або психіатр. Важливо, що медикаментозна терапія є лише частиною комплексного підходу і не замінює психологічну та педагогічну корекцію.

Синдром дефіциту уваги з гіперактивністю – це складна, але керована проблема. Це не є вироком, а скоріше особливістю розвитку, що вимагає специфічного підходу. Діти зі СДУГ, попри свої труднощі, мають значний потенціал та унікальні здібності, які можуть бути розкриті за умови належної підтримки.

Корекційна робота має бути всебічною, враховувати індивідуальні особливості кожної дитини та охоплювати різні аспекти її життя. Важливо створювати для дітей зі СДУГ підтримуюче середовище, де їх розуміють, приймають та допомагають розкрити свій потенціал. Спільні зусилля фахівців, батьків та шкільного персоналу дозволяють значно покращити якість життя дітей зі СДУГ, сприяти їхній успішній адаптації в соціумі та повноцінному розвитку. Розуміння та терпіння є ключовими елементами в роботі з такими дітьми, адже кожна дитина заслуговує на можливість успішно реалізувати себе.

#### **Література:**

1. Бертин, М. Виховання дітей зі СДУГ. Практичне керівництво для батьків. Київ: Науковий Світ, 2024. 282 с.
2. Суковський, Є. Гіперактивний розлад із дефіцитом уваги у дітей: poradnik для батьків. Львів: Левада, 2018. 144 с.
3. Уілсон, Д. К., Русс, С. В. Як приборкати тигра: Як навчити дитину керувати емоціями. Харків: Видавнича група «Основа», 2024. 192 с.
4. Файфер, Л. У. Практична когнітивно-поведінкова терапія для дітей та підлітків. Понад 200 вправ для підтримки дітей з тривожними та емоційними розладами, дітей з аутизмом та СДУГ. Київ: Науковий Світ, 2023. 278 с.
5. Хейг, Ш., Мітчел, Ф. Захопливі заняття для розвитку концентрації та самоконтролю у дітей зі СДУГ. Київ: Науковий Світ, 2025. 122 с.

## **ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЯВУ АГРЕСІЇ У ПІДЛІТКІВ НЕФОРМАЛЬНИХ ОБ'ЄДНАНЬ**

Слівінський Л. О., Лазоренко Т. М., Карпич І. А

*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»  
(м. Одеса, Україна)*

Сучасне суспільство стикається з посиленням проявів агресії серед підлітків, що викликає занепокоєння не лише у фахівців, але й у батьків, педагогів, правоохоронців. Особливу увагу привертає агресивна поведінка молоді, яка об'єднується у неформальні групи, які часто орієнтовані на альтернативні цінності, заперечливі настрої, опозиційність до соціальних норм. У сучасній психології проблема агресивної поведінки підлітків, зокрема в контексті їхньої участі у неформальних об'єднаннях, активно досліджується як на міжнародному, так і на вітчизняному рівнях. У контексті соціально-психологічного аналізу неформальних об'єднань актуальними є дослідження